

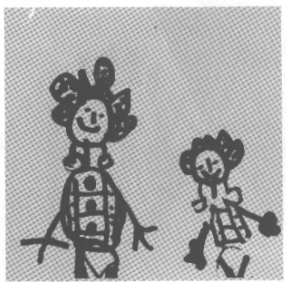
מח. 1991-58-59. 100

ילדים 10

ד"ר קוסטה מומצ'ונו

מצייירים

כינים

ציור של ילדה בת חמש. הכינים מצוירות נוקדות שחורות על הראשים והגוף של הילדות.

הכינמת הפכה למכה עולמית. ד"ר קוסטה מומצ'ונו ניסה לבדוק מה מרגישים ילדים שיש להם כינים. ציוריהם של ילדי נן נותחו במחקר מיוחד כדי ללמוד על תגובתם הרגשית לכינמת. מדוע מצייירים רוב הילדים את ביצי הכינים על ראשיהם כאילו היו קרני ראמים?

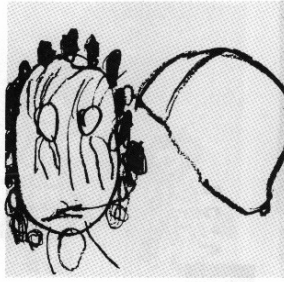
כינה מצוירת עליידי בן שש. רגלי הכינה שחורות

מעלה את הסיכוי להדבקות חוזרות של אחיו ואחותיו. גידוד חזק הוא הסימפטום הראשון והאופייני ביותר של ההידבקות. גירוי עז של העור, זיהומים משניים, התנפחות בלוטות הלימפה ותגובות אלרגיות לכינמת הם נדירים. אי-עלפי שהתגובות הפסיכולוגיות של הילדים לכינמת הן משמעותיות הרבה יותר מהתגובות הגופניות, כמעט לא הוקדשה עד כה תשומת לב של חוקרים לתגובות נפשיות אלה.

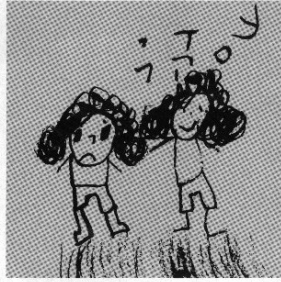
כדי להבין טוב יותר את התגובות הנפשיות של הילדים הצעירים לכינמת, החלטנו לחקור את הנושא דרך ציורים של ילדים צעירים על הכינים, בדיקת הכינים וכיו"ב. ציור של ילד הוא מסר המסביר, או מספר, את מה שהילד

נימת הראש נפוצה בקרב ילדי הגן וילדי בית הספר היסודי בארץ מאז תחילת שנות ה-60. כיום כ-15% מהילדים בני שלוש עד ארבע-עשרה סובלים מכינמת, ו-30% אחרים מראים סימנים של הידבקות. (בעולם, מעריכים חוקרים, מגיעה תפוצת הכינמת למאות מיליוני בני-אדם. מאז שנות ה-60 עלה מספר הנוגעים בכל העולם). הכינמת נפוצה יותר אצל משפחות מרובות ילדים הגרות בצפיפות יחסית. אפשר להסביר ממצא זה בכך שכל ילד נוסף

ד"ר קוסטה מומצ'ונו, חוקר בית הספר לרפואה של האוניברסיטה הלבית ביוזשלים המארז התפרסם בובטון הישראלי לסיכיאטריה (ISRAEL JOURNAL OF PSYCHIATRY) 28, נובמבר '91, הוצאת נגן ירושלים.

ילדה עם פנים עצובות. הכינים צוירו באדום; העינים ומסגרת הפנים בשחור.

שני רישומים של בת חמש. השמאלי צויר כשהולדה ידעה שיש לה כינים. המנים עצובים, הכינים והעינים שחורות. הרישום הימני צויר אחרי שהובטח לילדה שיטמלו בה והיא חיה וקיימת מבינים. המנים שמחות; והעינים צוירו בכתום, השיער והכינים בשחור.

ציור של ילדה בת ארבע. הילדה בוכה כי יש לה כינים. הכינים ומסגרת הפנים צוירו בשחור.

נדבקו במהלך מלחמת העולם השנייה. רבים סבלו או ממגיפת הטיפוס, שאותן כינים העבירו מאדם לאדם. אף-על-פי שטיפוס מופיע כיום רק במדינות מתפתחות ואינו מועבר על-ידי כינת הראש אלא על ידי כינת הגוף, ההקשר הלא נעים נדיון קיים.

במהלך מפגשים עם הורים ועם קבוצות של אנשי מקצוע המטפלים בילדים, כמו גם במהלך מחקרים אפידמיולוגיים שנערכו בארץ, התברר כי לא רק גנות, מורים ועובדים סוציאליים תופסים את נושא הכינים כטאבו, כדבר שאין

ברוב הציורים הכינים שחורות והילדים עצובים. בחלק מהציורים לא מופיעים פה או עיניים. הדבר יכול להעיד על הכחשה ועל בעיה לשוחח על הנושא.

אינו מסוגל או אינו רוצה לומר במלים. לכן הציור הוא כלי עזר חשוב בידי הורים, מורים ואחרים המעוניינים להבין את נפש הילד ולעזור לו. הילד מבטא בצוירו רגשות, סודות, בעם פחד. בדרך כלל מצייר הילד את עצמו. לצורך מחקר אפידמיולוגי על כיני הראש בישראל, בשנת 1989, התבקשו ילדים בני שלוש עד שש לצייר כינה, ראש עם כינים, בדיקה לגילוי כינים או כל נושא אחר הקשור לכינמות. לכל ילד ניתנו דף נייר חלק ועפרונות צבעוניים. בשעה שחלק מהילדים ציירו, נבדקו אחרים לגילוי כינים בראשם. בעת שציירו, נתבקשו הילדים להעיר על ציוריהם.

ציוריהם של מאה ארבעים וארבעה ילדים נבדקו במחקר זה. תשעים ושניים ילדים (63.9%) ציירו ילד (ולעיתים שניים-שלושה ילדים) עם כינים; עשרים וחמישה ילדים (17.3%) ציירו כינה או כינים וביצים של כינים. שישה ילדים (4.2%) ציירו מישהו בודק את הילד למציאת כינים. עשרים ואחד הילדים האחרים ציירו או ילדים ללא כינים או ציורים לא מזהים. בקטגוריה האחרונה זו נמצאו רוב הילדים הקטנים (בגילים שלוש-ארבע).

מתשעים ושניים הציורים שבהם הופיעו ילדים נוגעי כינים, ציירו שישים וחמישה ילדים את הכינים על הראש או סביבו. עשרים ושבעה (29.3%) ציירו את הכינים על חלקי גוף או בגד אחרים. חמישה ילדים ציירו ילד שדמעות בעיניו. וחמישה עשר ילדים ציירו פנים של ילד ללא פה. הכינים צוירו מנקודות שחורות. כשצוירו הכינים עם רגליים, צוירו שתיים עד ארבעים רגליים.

מירוש הציורים

בחידת הצבע היא משמעותית. שחור הוא צבע שלילי (לפחות בקרב קהילות לבנות). לשחור משמעות של עצב ויאוש. נקודות שחורות קטנות מעידות על חרדה. שטחים גדולים בשחור עשויים להעיד על פחד.

ילדים שציירו את הכינים על הראש, או סביב הראש, תופסים כנראה את הבעיה כחיצונית ואת עצמם כקורבן. ציורים של כינים על בגדים ועל חלקי גוף אחרים (כפי שציירו 30% מהילדים), מעידים, כנראה, שכינים ולכלוך נתפסים כקשורים לדימוי העצמו. יתכן כי ילדים אלה מרגישים במידה מסוימת אחראים לכך שנדבקו בכינמת. ציורים של ילדים ללא פה או עיניים עלולים להעיד על נסיון להכחיש משהו. אולי זהו ניסיון של הילדים לומר שאין להם כינים. העדרו של פה עשוי לסמל גם בעיות של תקשורת, בעיות לשוחח על נושא הכינים.

לאורך מאות בשנים סימלו הכינים לכלוך, עוני ובושה. הרבה אנשים כבר מבינים היום כי הכינים אינם מבחינות בין מעמדות חברתיות, אך הסטיגמה עדיין קיימת. המבוגרים שבינינו, סבא או סבתא, עשויים לזכור את הכינים שבהם

ניתוח של ציורי הילדים שלכם יכול לשמש כלי להבנת הרגשתם ביחס לעובדה שיש להם כינים (אם יש להם). ההבחנות האלה עשויות להיות לכם לעזר בניתוח הציורים:

- איפה ממוקם בצויר הילד נושא הכינים - האם הוא ליד ילדים אחרים או ליד מבוגרים?
- האם הבעות הפנים עצובות או שמחות?
- האם יש אברים החסרים בפנים - כמו למשל, עיניים או פה - האם הפנים מעוותות?
- היכן צויר הילד את הכינים - על הראש? על הגוף? על הבגדים? או שהכינים מופיעות ברקע?
- כמה כינים מופיעות בצויר?
- מה היחס בין גודל הכינה ובין הראש?
- איזה צבעים שימשו את הילד? האם הכינה צוירה בשחור? אפשר לבקש מהילד לצייר כמה ציורים לאורך כמה ימים עוקבים. כדאי לעודד את הילד להעיר הערות על ציוריו.

הורים, מורים ואנשי מקצוע אחרים המתעסקים עם ילדים אינם צריכים להמעיט בחומרת בעיית הכינים, אך הם צריכים להיות זהירים. לא לגרום לילד פגיעה נפשית בכך שיתנו לו להרגיש אשם על כיניו.

הדעת סובלת, גם אחיות ורופאים מרגישים לא נוח כשהם נתקבלים בכינים. רבים לא רוצים להביט בכינה חיה. כשהנושא מועלה בשיחה מניבים רבים מהם בפחד, בנעל, בחרדה ובכחידה.

הורים רבים מתחלחלים לגלות כינים אצל אחד מילדיהם, במיוחד בפנים הראשונה. הם מאשימים את אחות בית הספר או המורה (או ילדי השכנים...). הם גם מאשימים את הילד על כי לא חפץ את שערו לעיתים קרובות מספיק. מלים כמו "טינומת" ו"בושה" נשמעות במצבים כאלה, וגורמות לילד להרגיש אשם. התחושה הזו, שעשה משהו רע, עולה כנראה בציורים.

הורים, מורים ואנשי מקצוע אחרים אינם צריכים להמעיט בחומרת בעיית הכינים, אך הם צריכים להיות זהירים, ולא לגרום לילד פגיעה נפשית בכך שיתנו לו להרגיש אשם על כיניו.